

Kültürel Etkileşimin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Etkisi: Arnavutluk Örneği

Murat Yiğit

International Burch University, Eğitim Fakültesi, Saraybosna, Bosna-Hersek muratyigit06@gmail.com

Mustafa Arslan

*International Burch University, Eğitim Fakültesi, Saraybosna, Bosna-Hersek
mustafa.arslan@ibu.edu.ba*

Özet

Yabancı dil öğretimi, aynı zamanda kültür öğretimidir. İnsanlar ait oldukları toplumun ve o topluma ait kültürün kelime ve kavramlarıyla kendilerini ifade ederler. Bütün kelime, kavramların arkasında bir kültür geçmişi vardır. Bu sebeple, yabancı dil eğitimi/öğretiminin temeli kaynak kültür, hedef kültür ve ortak kültür yapılarıyla örülüdür. Yabancı dil öğrenen bireylerin başlangıçtaki kaygı düzeyleri en üst seviyededir. Bireyler dilini öğrenmeye çalıştığı kültürle tanışıkça, ortak kültür öğelerini keşfettikçe bu kaygı düzeyi makul seviyeye iner. Kaynak kültür ve hedef kültür ekseninde oluşturulacak yabancı dil öğretim sistemleri sayesinde; öğrenen bireyler ilk defa karşılaştıkları hedef kültür unsurlarına olumsuz ve yüksek kaygıyla bakmayacak; bu sayede kısa zamanda istenir düzeyde motivasyon (ki yabancı dil öğretiminin en önemli ayağıdır) sağlanmış olacaktır. Kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi; Arnavutluk örneği isimli araştırma, Türkiye dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreçlerine “kültürel etkileşim” perspektifinde bir yaklaşım denemesidir. Yabancı dil olarak Türkçe eğitim/öğretiminin yapıldığı Arnavutluk'ta günlük dilde yaşayan Türkçe kelimeler tespit edilmiştir. Araştırma için gerekli olan veriler, Arnavutluk'ta yayımlanan günlük bir gazete, güncel bir roman ve bir deneme üzerinden elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler sosyo-kültürel etkileşim desenlerine göre tasnif edilmiş; Arnavutluk'ta ve kültürel etkileşimin yoğun olduğu ülkelerde yabancı dil olarak Türkçe eğitimi/öğretimi süreçlerinde kullanılacak kelime ve kavram haritası oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil, kültür, iletişim, eğitim, kültürel etkileşim, dil eğitimi, yabancı dil öğretimi, Türkçe eğitimi ve öğretimi.

Teaching Turkish as a Foreign Language in the Context of Cultural Interaction: The Sample of Albania

Abstract

Foreign language teaching is teaching of culture at the same time. People express themselves through vocabulary and concepts of to the society and its culture that they belonged. There is a cultural past behind all vocabulary of concepts. Therefore, the foundations of foreign language education / teaching is worsen by the structures of source culture target culture and common culture. The anxiety levels of

individuals who learn foreign language are at the top level. The anxiety level comes down to an acceptable level when individuals become in acquainted with the culture of the language that they are attempting to learn and discover the common cultural elements of that language. Learners will not negatively regard the elements of target culture that they come across for the first time and look at them with anxiety foreign language teaching be and thus desired level of motivation (the most important face of foreign language) will be obtained through foreign language teaching systems that will be established in the axis of source culture and target culture. The research titled "Teaching Turkish as a foreign language in the context of cultural interaction: the example of Albania" is an attempt in the perspective of "cultural interaction" approach regarding the processes of teaching Turkish as a foreign language outside Turkey. Turkish words that exist in daily use in Albania, where teaching/education of Turkish as foreign language is conducted, were determined. The necessary data for the research were obtained from a daily newspaper, an up-to-date novel and an article. The data were categorized according to socio-cultural patterns. An attempt was made to create a map of words and concepts. The map could be used in the processes of teaching/education of Turkish as a foreign language in Albania and in the countries where cultural interaction is common.

Key Words: Language, culture, communication, cultural interaction, language teaching, foreign language teaching, teaching Turkish.

Giriş

İnsan, dil aracılığıyla düşünür, anlam üretir ve paylaşır. Dolayısıyla dil; düşünme, anlam üretme, kendini ifade etme (duygu, düşünce, istek ve ihtiyaçları iletme) ve diğer insanların ürettiği anlamları (duygu, düşünce, istek ve ihtiyaçları) algılanması bağlamında önemli bir iletişim aracıdır. Her kültür kendini bir dil aracılığıyla anlatır ve dil aracılığıyla geliştirir. Dil ile kültür arasında sıkı bir bağ vardır. Dil ve kültür birlikte gelişir. Dil öğrenmek aynı zamanda kültür edinimidir. Güvenç'in (2002) de belirttiği gibi; dil, kültür ve eğitim ilişkisi, insan-kültür bilimlerinin üç temelidir. Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle kültür gelişir ve zenginleşir. Kültürü inceleyerek dilin ne büyük bir "mucize" olduğu; dil mucizesini inceleyerek kültürün insan üzerindeki etkileri ve sonuçları anlaşılabilir.

Toplumsal yapı içerisinde birey dili ne kadar iyi bilirse, kelimelerin anlamlarına ve dilin kurallarına ne kadar hâkim olursa düşünme, kendini etkin ve doğru ifade etme ve başkalarıyla iletişim kurma yeteneği o kadar gelişir. Bu bağlamda her bireyin bir toplumda dünyaya geldiği ve ilgili toplumun dil yapısı içerisinde yetiştiğini göz önüne alındığında, ana dilini ya da yabancı bir dili doğru ve tam öğrenmiş bireyler/toplumlar iletişimin sınırsız imkânlarından faydalanma ayrıcalığı elde edeceklerdir. Ancak, ana dili ya da yabancı bir dili doğru ve tam öğrenmeyi sağlamak sadece okul/kurs ortamlarında uygulanan eğitim-öğretim teknik ve imkânlarıyla sınırlandırılmamalıdır. Ana dilini doğru ve tam öğrenmiş bireylerin yabancı diller konusunda daha başarılı olduğu olgusu yadsınamaz bir gerçektir.

Genelde dil, özde yabancı dil öğretiminde öğrencilere ders ortamlarında verilmeye çalışılan dilin dizgesel yapısının yanında, dilin derin ve yüzeysel yapısında bulunan kültürel unsurlar, doğru ve isabetli yöntemlerle verilmedikten sonra, öğrenilen bilgiler ezberden öteye geçemeyecek; dilin anlatım gücü ve zevki yakalanamayacaktır. Dilde anlatımı, düşünce, istek ve yargıların sözlü veya yazılı bir şekilde aktarılması olarak ele alırsak iyi iletişimin dilin doğru ve güzel kullanılmasına bağlı olduğu sonucu ortaya çıkar. Dolayısıyla ideal bir iletişimden beklenen, verilmek istenen mesajın en doğru

kanaldan, açık, akıcı, bağlam ekseninde ortaya konan davranışlar silsilesiyle oluşması beklenir. Bunun için de kaynak kültür, hedef kültür ve ortak kültür unsurlarının tespit edilmesi ve bu unsurların dil eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında, kaynak kültür (Arnavutça/Arnavut kültürü) içerisinde yaşayan “hedef kültür” göstergelerinin (Türkçe/Türk kültürü) tespit edilmesi ve “ortak kültür” (kelime/kavramlar) öğelerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında değerlendirilmesi gerekliliği araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Kültürlerarası iletişimin arttığı günümüzde, yabancı dil öğretimindeki en önemli gelişmelerden biri de temel nüve sayılabilecek dil-kültür ilişkisinin keşfedilmiş olmasıdır. Kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşıma göre yabancı dil öğretiminin temel amacı; yabancı dil öğrencilerine bildirişimsel edinç kazandırabilmektir. Bunun sonucunda dilin, sözcüklerin nerede, ne zaman, niçin, kim tarafından hangi ortamda kullanıldığı önem kazanmıştır.

Her dil dünyayı farklı bir perspektifle algılar. Dolayısıyla, yabancı dil öğrenmeye başlayan bireyin ilk deneyimi; kendi kültürüyle hedef kültür arasındaki benzerlikler, farklı düşünüş ve yaşam biçimleridir. Bu deneyim sonucunda birey dünyayı yeni bir bakış açısıyla anlama ve anlamlandırma yetisi kazanır.

Yabancı dil öğrenme uğraşı aynı zamanda yabancı bir kültürü de anlama/tanıma uğraşı demektir. Yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni tümce, çözebildiği her yeni metin yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde, o dili konuşan kişilerle, o kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasına neden olur (Tapan, 1990: 55).

Yabancı dil öğretimi, aynı zamanda kültür öğretimidir. İnsanlar ait oldukları toplumun ve o topluma ait kültürün kelime ve kavramlarıyla kendilerini ifade ederler. Bütün kelime, kavramların arkasında bir kültür geçmişi vardır. Bu sebeple, yabancı dil eğitimi/öğretiminin temeli kaynak kültür, hedef kültür ve ortak kültür yapılarıyla örülüdür. Bir dili kendi dünya algısı ve kültüründen bağımsız öğretmek/öğrenmek o yabancı dilin öğrenilmesini/öğrenilmesini zorlaştırır. Soykan (1991)'ın belirttiği gibi dilin yaşama alanında bulunularak dil öğretilir.

İnsanın tanımadığına karşı ilgisi, tanıma/tanımlama arzusu, evrensel kültür kodlarının bütün toplumlarda benzer karakterler göstermesi “uluslararası iletişim” ihtiyacını beraberinde getirmektedir. İnsanlar, toplumlar uluslararası bireysel, kurumsal, ulusal düzeyde ticaret, ekonomi, siyaset, askerlik, bilim, çalışma, turizm, eğitim, kültür, sanat, haberleşme alanlarında türlü ilişkilerin kurulup yürütülmesi için anadilinden başka uluslararası ortak dillerin öğrenilmesi gerekmektedir” (Demircan, 1990:17). Yabancı dil bilinçli işlemlerle öğrenilebilir. Ancak bir yabancı dili iyi öğrenebilmek/öğretebilmek için o dilin dünyaya, insanlara, eşyaya yüklediği anlam kodlarına (kültürel unsurları) aşına olmak gerekmektedir.

Yabancı dil öğrenen bireylerin başlangıçtaki kaygı düzeyleri en üst seviyededir. Bireyler dilini öğrenmeye çalıştığı kültürle tanıştıkça, ortak kültür öğelerini keşfettikçe bu kaygı düzeyi makul seviyeye iner. Kaynak kültür ve hedef kültür ekseninde oluşturulacak yabancı dil öğretim sistemleri sayesinde; öğrenen bireyler ilk defa karşılaştıkları hedef kültür unsurlarına olumsuz ve yüksek kaygıyla bakmayacak; bu sayede kısa zamanda istenir düzeyde motivasyon (ki yabancı dil öğretiminin en önemli ayağıdır) sağlanmış olacaktır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak kültür öğelerinin kullanıldığı kurgusal metinlere, hedef kültür öğelerinin yeğlendiği edebi metinlere, ortak kültür öğelerinin kullanıldığı ders materyallerine ihtiyaç duyulmaktadır. Dil öğretiminde sözcük öğretimi ve kültürel etkileşim bağlamının önemine

binaen; yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yansımalarının belirlenmesi gerekmektedir (Barın, 1994:55).

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, Kültürel Etkileşim Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi'nde Arnavutluk Örneği ekseninde hazırlanmış betimsel bir çalışmadır. Araştırma, betimsel nitelikli tarama modelinde, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi olarak tanımlanan doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmada, kaynak kültürün (Arnavut kültürü) günlük dilinde yaşayan hedef kültür (Türk kültürü) unsurlarının tespit edilmesi ve analizini kapsamaktadır. Belirlenen referans kaynaklar, alanla ilgili birebir gözlem ve tecrübeler çalışmanın güvenilirlik ve geçerliliğini artıracakı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Dünyada saygın bilim insanları, dil öğretiminin kültür öğretimi olduğu konusunda fikir birliği içindedirler. Dil, kültürün bir unsuru olduğu gibi onun genç kuşaklara aktarılmasında da en önemli vasıta. Daha açık bir ifade ile dil kültürün taşıyıcısıdır. Dil aynı zamanda en güçlü kültür unsuru olarak kültürel kimliklerin oluşmasında en önemli etkidir. Herhangi bir toplum insanlık âlemi içinde kendi diliyle konuşuyor ve bu dille bir edebiyat oluşturabiliyorsa, bu toplumun kültürel kimliğinin olduğu söylenebilir (Köseoğlu, 1996: 96). Buna bağlı olarak; Türkiye dışında dünyanın birçok coğrafyasında gerçekleştirilen yabancı dil olarak Türkçe eğitim/öğretim süreçleri kültürel iletişim, etkileşim ortamları oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı; yabancı dil öğretiminde kültürel iletişim/etkileşim olgusundan hareketle, "Kültürel Etkileşim Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi süreçlerine Arnavutluk örnekleme üzerinden incelemeye çalışmaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, kültürel etkileşim bağlamıyla sınırlandırılmıştır. Araştırma, kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimle sınırlandırılmıştır. Araştırma, kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreçlerinde Arnavutluk örneği ile sınırlandırılmıştır. Araştırma, kaynak dil içerisinde hedef dile dair dil göstergelerinin tespit ve kültür desenlerine göre tasnif edilmesiyle sınırlandırılmıştır. Araştırma, günlük dili temsil kabiliyeti açısından bir gazete, güncel bir roman ve bir deneme kitabıyla sınırlandırılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, Arnavutluk'ta yayımlanan yüksek tirajlı günlük bir gazete, güncel bir roman ve bir deneme üzerinden elde edilmiştir. Arnavutluk'ta günlük dili temsil kapasitesi yüksek olan bir gazete, roman ve deneme rastgele (random) seçilerek amaca uygun bir şekilde taranmıştır. Elde edilen veriler kültür desenlerine göre tanzim ve tasnif edilmiş, excell programı yardımıyla sınıflandırılıp tablolara dönüştürülerek amaca uygun hale getirilmiştir.

Bulgu ve Yorumlar

1. Aile ve Akrabalık Kültür Deseni

Tablo 1. Aile ve Akrabalık Kültür Deseni

<i>Arnavutça</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Tekrar Sayısı</i>	<i>Kaynak</i>
adash	adaş	1	Deneme

asisoj	bu tür	1	Roman
atë	ata	25	Roman
atëror	ata	1	Gazete
atësi	atası	2	Gazete
baba	baba	50	Gazete
baballarë	babalar	11	Deneme
babaxhan	babacan	1	Gazete
babë	baba	2	Gazete
baxhanak	bacanak	1	Gazete
bej	bey	2	Deneme
byrazer	birader	1	Deneme
dajavicë	akrabalar	1	Roman
dajë	dayı	60	Roman
evlat	evlat	1	Roman
ganxhë	kanki, kankardeş	4	Roman
goxha	koca	5	Gazete
halla	hala	1	Roman
hallë	hala, teyze	14	Roman
komshi	komşu	10	Gazete
teze	teyze	1	Roman
xhaxha	amca	5	Gazete
xhaxhallarë	amcalar	2	Gazete
Toplam	23	202	

Örnek Kullanımlar:

Dajë Rexha nuk kishte djale.

(Reha amcanın oğlu yok değildi)

Jot eme e yt atë kane marre ne dy-tre...

(Senin annen ve baban bir, iki, üç aldı...)

Halla Gurije renkoi thekshem me nje za anksestar.

(Guriye halan inilti sesler duydu.)

22 vjet me pas une tani jam 33 vjeç, dhe jam baba i nje femije.

(22 iki yıl sonra şimdi ben 33 yaşındayım ve bir çocuk babasıyım.)

Tablo 1’de görüleceği üzere, kaynak taramasında zaman terminolojisine dair 23 Türkçe ödünclemeye rastlanmıştır. Bu kelimelerin Türkçe’de ve Arnavutça’da benzer yapı ve işlevlerde kullanıldığı görülmektedir. Benzer kültür deseni kategorisinde bulunan 23 kelimenin 202 tekrar sayısına ulaşmış olması araştırmanın hedefleri doğrultusunda anlamlıdır.

Tablo 1’deki sınıflandırmada; kaynak taraması sonucu elde edilen “atë”, “dajë”, “halla”, “baba” gibi akrabalık bildiren kelimelerin Türkçe’de “ata”, “dayı”, “hala”, “baba” kelimelerin karşılığı olduğu görülmektedir.

En çok tekrar sayısına sahip olan kelimelerin bulunduğu örnek cümlelerden hareketle; hedef kültür (Türk kültürü) ve kaynak kültür (Arnavut kültürü) etkileşimi bağlamında, aile/akrabalık

kültürünü yansıtan ortak kelimelerin dilbilimsel ve kültürel işlevleri araştırmanın amacı ve varsayımları açısından anlamlı bulunmuştur.

2. Alışveriş-Ticaret Kültür Deseni

Tablo 2. Alışveriş-Ticaret Kültür Deseni

<i>Arnavutça</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Tekrar Sayısı</i>	<i>Kaynak</i>
amanet	emanet	8	Gazete
badihava	bedava	1	Gazete
bakshish	bahşiş	1	Deneme
borxh	borç	25	Gazete
borxhli	borçlu	2	Gazete
çerek	çeyrek	4	Gazete
dyqan	dükkan	26	Gazete
firoj	zarara uğramak	1	Deneme
harxh	harç	1	Gazete
harxhoj	harcamak	13	Gazete
hesap	hesap	8	Gazete
hise	hisse	3	Gazete
kusur	küsür	1	Roman
myshteri	müşteri	1	Roman
ortak	ortak	1	Gazete
para	para	74	Gazete
pazarit	pazar	11	Gazete
pazarllëk	pazarlık	1	Deneme
ryshfet	rüşvet	1	Deneme
sefte	siftah	2	Gazete
terezi	terazi	3	Gazete
qera	kira	1	Gazete
qesëndi	kesinti	1	Gazete
qira	kira	8	Gazete
qiraxhi	kiracı	2	Gazete
theklif	teklif	1	Roman
xhizje	cizye	1	Deneme
Toplam	26	199	

Örnek Kullanımlar:

Tavani i borxhit fakt apo mit.

(Borç tavanı gerçek veya efsane)

Te pershtatshme per dyqane banka apo aktivite te tjera.

(Alışveriş ve diğer faaliyetler bankalar için uygundur.)

Nisin xhirimet e filmit "Amaneti"

(Emanet filmine başlayın..)

Nuk ka asnje lidhje me Pazarin...

(Kapalı çarşı ile hiçbir bağlantısı yoktur.)

Tablo 2’de yapılan sınıflandırmaya göre; kaynak taramasında alışveriş/ticaret kültürüne dair 26 Türkçe ödünclemeye rastlanmıştır. Bu kelimelerin Türkçe’de ve Arnavutça’da benzer yapı ve işlevlerde kullanıldığı görülmektedir. Benzer kültür deseni kategorisinde bulunan 26 kelimenin 199 tekrar sayısına ulaşması araştırmanın hedefleri doğrultusunda anlamlıdır.

Tablo 2’deki sınıflandırmada; yüksek tekrar derecesine sahip olan “borxhit” , “dyqane”, “amaneti”, “pazarin” gibi kelimelerin alışveriş ve ticaret kültürü desenlerini yansıttığı, Türk Dilinde “borç”, “dükkan”, “emanet”, “pazar” kelimelerin karşılığı olduğu görülmektedir.

En çok tekrar sayısına sahip olan kelimelerin bulunduğu örnek cümlelerden hareketle; hedef kültür (Türk kültürü) ve kaynak kültür (Arnavut kültürü) etkileşimi bağlamında, alışveriş/ticaret kültürünü yansıtan ortak kelimelerin dilbilimsel ve kültürel işlevleri araştırmanın amacı ve varsayımları açısından anlamlı bulunmuştur.

3. Dini Terim Kültür Deseni

Tablo 3. Dini Terim Kültür Deseni

<i>Arnavutça</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Tekrar Sayısı</i>	<i>Kaynak</i>
alamet	alamet	1	Deneme
bereqet	bereket	1	Roman
dervish	deriş	4	Deneme
dervishlerë	derişler	1	Deneme
ezan	ezan	2	Deneme
fall	fal	3	Gazete
fesat	fesat	1	Deneme
gafil	gafil	2	Deneme
gallatë	galat	2	Deneme
gjynah	günah	4	Deneme
hafiz	hafız	1	Deneme
hajr	hayır	2	Deneme
hak	hak	3	Gazete
hakmerrem	hakki saklı	2	Gazete
hallall	helal	2	Gazete
harxhim	israf	1	Deneme
haxhi	hacı	1	Deneme
haxhillëk	hacılık	1	Deneme
hile	hile	2	Gazete
hileqar	hilekar	2	Gazete
hoxhallarë	hocalar	5	Gazete
hoxhë	hoca	5	Gazete
imam	imam	2	Deneme
kurban	kurban	2	Gazete
medrese	medrese	1	Deneme
minare	minare	3	Deneme
muslimançe	müslümanca	1	Deneme
namazgjase	namazgah	2	Gazete
namuz	namus	1	Deneme

neps	nefis	1	Roman
nur	nur	1	Deneme
ramazan	ramazan	1	Deneme
sabër	sabr	2	Deneme
setër	setre	1	Roman
shatërvan	şadırvan	4	Deneme
shehlerë	şeyh	2	Roman
shejhulislam	şeyhulislam	1	Deneme
shejtan	şeytan	1	Roman
sheriat	şeriat	1	Deneme
sherr	şer	30	Gazete
shyqyr	şükür	5	Deneme
sixhade	seccade	2	Roman
synet	sünnet	3	Deneme
taksirat	tahsirat	1	Deneme
teqe	tekke	1	Deneme
tyrbe	türbe	1	Deneme
xhami	cami	4	Gazete
xhenaze	cenaze	1	Deneme
xhind	cin	5	Gazete
Toplam	49	128	

Örnek Kullanımlar:

Pas nje *sherri* ne nje lokal bastesh sport ive ne Kamze.
(Kamız semtinde bulunan bahis/iddia lokalindeki şer olaydan sonra...)
Rogner-it madje dhe zona e *Namazgjase*...
(Rogner'in en altında bile mescit alanı...)
Ashtu qofte...O *hoxhe*....
(Sanki... o hoca...)

Tablo 3'te Arnavutluk'ta günlük dilde yaşayan dini terim kültürünü yansıtan 49 kelimeye rastlanmıştır. Kaynak taramasında Türkçe ve Arnavutça arasında ortak olan 49 kelime 128 tekrar sayısına ulaştığı görülmüştür. En çok tekrar sayısına sahip kelimelerin bulunduğu örnek cümlelerden de görüleceği üzere; dini kültüre dair, hedef kültür (Türk kültürü) ve kaynak kültür (Arnavut kültürü) arasında anlamlı ortaklıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde; "sherr", "namazgjase", "hoxha" kelimelerinin sık tekrarlandığı görülmektedir. Hedef kültür ve kaynak kültür arasında ortak kullanım ve kültür desenine sahip olan bu kelimelerin Türkçe'de "şer", "namazgah", "hoca" olarak kullanılmaktadır. Örnek cümle ve kelimelerden de hareketle; kaynak kültür (Arnavut) ve hedef kültür (Türk) arasında dini kültür öğelerinin benzer kültür desenlerinde ve benzer dilsel yapılarda kullanıldığı gözlemlenmektedir.

4. Ev eşyası kültür deseni

Tablo 4. Ev Eşyası Kültür Deseni

<i>Arnavutça</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Tekrar Sayısı</i>	<i>Kaynak</i>
ahur	ahır	18	Roman
batanije	battaniye	3	Roman

çarçaf	çarşaf	2	Gazete
divan	divan, kanepa	8	Gazete
dollap	dolap	3	Gazete
dyshek	döşek	6	Gazete
fitil	fitil	1	Gazete
jastëk	yastık	10	Roman
jatagan	yataklık	1	Gazete
jorgan	yorgan	8	Roman
kanapë	kanepa	1	Roman
kolltuk	koltuk	4	Gazete
kovë	kova	3	Gazete
mashë	maşa	5	Roman
mashtrapë	maşrapa	1	Roman
minder	minder	5	Roman
oxhak	ocak	7	Roman
pajë	çeyiz	1	Roman
perde	perde	17	Roman
peshqir	peşkir, havlu	2	Roman
pusht	puf, kabartılı	1	Roman
qilim	kilim	1	Roman
raft	raf	1	Gazete
sepete	sepet	5	Roman
shajak	keçe	2	Roman
shiltet	şilte	7	Roman
sobë	soba	15	Roman
sofa	sofa	1	Deneme
tas	tas	1	Roman
tezgjah	tezgâh	2	Gazete
torbë	torba	3	Gazete
tyl	tül	1	Roman
qese	kese	6	Gazete
xham	cam	25	Gazete
xhamadan	şamdan	1	Roman
Toplam	36	188	

Örnek Kullanımlar:

Njehere ai shpoi sper *ahurit* nje bire dhe...
(O bir defasında çocuk beşiğini deldi ve kendine siper yaptı..)
U shtruan *shiltet* u qiti duhan...
(O şilteyi kaldırdı ve tütün yaprağını gösterdi...)
Mbulova kryet me *jorgan* dhe u shtira sikur...
(Başını yorgan ile usulca örttü...)
E çeli deren e *sobës* dhe mu kur matej ta shtinte ne *sobë*...
(Fırın kapağı açıldığında ve ısıyı ölçüldüğünde...)
Po leshoje dhe leshoje *jastëkun!*..
(Evet, sorun ve konu yastık!..)

Tablo 4'te Arnavutluk'ta günlük dilde yaşayan ev eşyası kültürüne dair 36 kelimeye rastlanmıştır. Bu kelimelerin Türkçe'de ve Arnavutça'da "Ev Eşyası" kültürü bağlamında benzer kültür ve dil yapılarında kullanıldığı anlaşılmıştır. En çok tekrar sayısına sahip kelimelerin bulunduğu örnek cümlelerden de görüleceği üzere; ev eşyası kültürüne dair, hedef kültür (Türk kültürü) ve kaynak kültür (Arnavut kültürü) arasında anlamlı ortaklıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4'te kelimeler incelendiğinde; "ahurit", "shiltet", "jorgan", "sobë" kelimelerinin sık tekrarlandığı görülmektedir. Hedef kültür ve kaynak kültür arasında ortak kullanım ve kültür desenine sahip olan bu kelimelerin Türkçe'de "bebek beşiği", "şilte", "yorgan" ve "soba" olarak ifade edilmektedir. Örnek cümle ve kelimelerden de hareketle; kaynak kültür (Arnavut) ve hedef kültür (Türk) arasında tespit edilen kelimelerin benzer kültür desenlerinde ve benzer dilsel yapılarına sahip olması anlamlıdır.

5. Giyim-Tekstil Kültür Deseni

Tablo 5. Giyim-Tekstil Kültür Deseni

<i>Arnavutça</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Tekrar Sayısı</i>	<i>Kaynak</i>
atlas	atlas	1	Roman
beze	bez	1	Deneme
çallmë	sarık	2	Deneme
çantë	çanta	12	Deneme
çizme	çizme	15	Roman
çorap	çorap	2	Roman
çorape	çorap	3	Roman
ferexhe	ferace	3	Deneme
fustan	fistan	15	Roman
gjym	giyim	7	Roman
gjergjef	gergef	3	Gazete
jakë	yaka	3	Roman
jelek	yelek	1	Gazete
kadife	kadife	2	Roman
kallëp	kalıp	1	Roman
ormis	örmek	1	Gazete
pallto	palto	4	Gazete
pambuk	pamuk	2	Gazete
panxha	pençe	1	Deneme
pullë	pul	1	Gazete
pusi	puşi	1	Deneme
shall	şal, eşarp	10	Roman
shallvar	şalvar	1	Deneme
tegel	dikiş	1	Deneme
veli	peçe	1	Deneme
qeleshe	fes	2	Deneme
qepen	kepen	1	Gazete
xhëp	cep	27	Deneme
xhybe	palto	1	Deneme

Toplam	29	123
--------	----	-----

Örnek Kullanımlar:

- Diç si ferferime *fustani* qe rreshqiste neper shakallare.
(Fistan gibi vücudu saran bir ses...)
- Dola ne hajat, veshia *çizmet* xhupin dhe teksha kaperceja pragun...
(Hayata veda ederken...cupin çizmelerimi rafın üzerinden...)
- Shallin* e verdhe pikelor prej kremi lidhur sipas nje menyre...
(Şal ile beraber krem sarı eşarbını bir...)
- Si nje kartpostale e zhubrosur neper *xhepat* e viktimave...
(Mağdurların ceplerine bir kartpostal...)

Tablo 5'te Arnavutluk'ta günlük dilde yaşayan giyim-tekstil kültürüne dair 29 kelimeye rastlanmıştır. Bu kelimelerin Türkçe'de ve Arnavutça'da "Ev Eşyası" kültürü bağlamında benzer kültür ve dil yapılarında kullanıldığı anlaşılmıştır. Benzer kültür deseni kategorisinde bulunan bu 29 kelimenin kaynak taramasında 123 tekrar sayısına ulaştığı tespit edilmiştir. En çok tekrar sayısına sahip kelimelerin bulunduğu örnek cümlelerden de görüleceği üzere; giyim ve tekstil kültürüne dair, hedef kültür (Türk kültürü) ve kaynak kültür (Arnavut kültürü) arasında anlamlı ortaklıklara ulaşılmıştır.

Tablo 5'teki kelimeler incelendiğinde; "fustani", "çizmet", "shall", "xhepat" kelimelerinin sık tekrarlandığı görülmektedir. Hedef kültür ve kaynak kültür arasında ortak kullanım ve kültür desenine sahip olan bu kelimeler Türkçe'de "fistan", "çizme", "şal" ve "cep" olarak ifade edilmektedir. Örnek cümle ve kelimelerden de hareketle; kaynak kültür (Arnavut) ve hedef kültür (Türk) arasında tespit edilen kelimelerin benzer kültür desenlerinde ve benzer dilsel yapılarına sahip olması anlamlıdır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Bu araştırma sonucunda kültürel etkileşimin öğretilen dilin daha kolay öğrenilmesine yardımcı olduğu anlaşılmaktadır.

Elde edilen verilere göre yabancı dil öğrencilerine kültürlerarası iletişim yetisi kazandırma gerekliliğinin önemi ön plana çıkmaktadır. Yabancı dil eğitim/öğretiminde kültürlerarası iletişim yetisinin kazandırılması için de kültürel etkileşim merkezli unsurların dikkat çektiği görülmektedir.

Kültürel Etkileşim Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Arnavutluk Örneği başlıklı araştırmanın amaç ve varsayımları doğrultusunda alan yazın ve kavramsal çerçeveye bakıldığında iki kültür arasındaki etkileşimin Türkçe öğretimine/öğrenimine ne derece katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

Balkanlarda Türk Dili ve Kültürel Görünümleri, Arnavutluk'ta Türkçe ve Kültürel Yansımaları, Arnavutça ve Türkçe Arasındaki dil İlişki vb. konu ve kavramlarının incelendiği araştırmada; Balkanlarda ve Arnavutluk'ta Türk Dili ve Kültürüne dair önemli tespit ve tahlillere ulaşılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi/öğretiminin yapıldığı Arnavutluk'ta, günlük dilde yaşayan Türkçeden ödünçlenmiş kelimeler tespit edilmiştir.

Arnavutluk'ta yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreçleri için gerekli olan; kaynak kültür, hedef kültür ve ortak kültür unsurlarının tespit edilmediği varsayımından hareketle bu unsurlardan yeterince faydalanılmadığı varsayımı doğrulanmıştır.

Toplum bireylerinin kültürlerarası iletişim yetisine sahip olması, farklı kültürlerle kuracağı ya da kurmak zorunda olduğu iletişim hedeflerine ulaşmasının temel özelliklerinden biri olduğu anlaşılmıştır.

Öneriler

1. Arnavutluk örneğinden hareketle kaynak kültür-hedef kültür etkileşiminin yüksek olduğu Balkanlar ve diğer ülkelerde, Yabancı dil olarak Türkçe öğretim süreçleri kültürel etkileşim boyutları dikkate alınarak hazırlanmalıdır.
2. Araştırma sonuçlarına göre derslerde motivasyonu artıracak kültürel etkileşim merkezli hazırlanmış ders materyallerin kullanılması, kaynak kültür ve hedef kültür etkileşiminde özellikle kulağa ve göze hitap eden unsurlardan faydalanılmalıdır.
3. Yabancı dili öğrenmenin / bilmenin dünyaya yeni bir gözle bakmak, dünyayı keşfetmek olduğunu bilinen bir gerçektir. Birey, öğrendiği yabancı dil sayesinde hedef kültüre dair dünya görüşü ve algısıyla tanışma fırsatı bulacaktır. Bu sayede yabancı dil öğrencisi kendi kaynak kültür bileşenleri ve dünya görüşü arasında bağlantılar kuracak, yeni bakış açıları kazanacaktır.
4. Dilsel becerilerin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi için kültürlerarası etkileşimin üst amaç olarak benimsendiği yabancı dil eğitim/öğretim tasarımlarına ihtiyaç duyulmaktadır.
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel unsurlarla desteklenmiş çok uyaranlı öğretim ortamlarında gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, kültür aktarımı yapmak adına günümüzde işlevine az rastlanan kültürel unsurların ya da kendi içinde çelişen kültürel unsurların verilmesi, yabancı dil

öğrencilerinin çelişkiye düşmesine neden olacağından, kültürel unsurların günümüz şartlarında olmasına dikkat edilmelidir.

7. Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi/öğretimi süreçlerinde kültür aktarımı yaparken bağlama uygun olmasına, dil öğretiminin yapıldığı ülke ya da bölgede kaynak kültür ve hedef kültür arasındaki kültürel bağlam haritasının çıkarılması gerekmektedir.
8. Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi/öğretimi ortam ve süreçlerinin, kaynak kültür ve hedef kültür etkileşimine uygun, günlük hayatta somut örnekleri bulunan kültürel sembollerle donatılması gerekmektedir.
9. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel ihtiyaç olarak görülen Arnavutça-Türkçe ve Türkçe-Arnavutça kültürel etkileşim odaklı sözlükler hazırlanmalıdır.

Kaynakça

- Güvenç, B. (2002). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Tapan, N. (1990). Yabancı dil olarak almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, VII, 55-93.
- Soykan, Ö. N. (1991). Türk dilinin mantık sistemi ve kelime aileleri. Ankara: Türk Kültürü Araştırmaları. Sayı: V. I. XXVI 1 /1-2.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Can Offset.
- Köseoğlu, N. (1996). *Türk kimliği ve Türk dünyası*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Barın, E. (1994). Yabancılarla Türkçenin öğretimi metodu. *A.Ü. Tömer Dil Dergisi* 17, 55.